

ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКИХ АВІАЦІЙНИХ СУБСТАНТИВНИХ ТЕРМІНІВ-СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Структурні особливості англійських термінів неодноразово слугували предметом уваги лінгвістів (Л.М.Беляєва, В.І.Карабан, І.В.Корунець, Р.Ф.Проніна, Г.Г.Фесенко, Ф.А.Циткіна та ін.), водночас структурно-семантичні особливості авіаційних термінів-словосполучень розглядалися фрагментарно, у тому числі в аспекті перекладу. Дистрибутивний і компонентний аналіз понад великого масиву англійських та українських авіаційних термінів, вилучених зі словників авіаційних термінів («The dictionary of aviation terminology», «Словарь английских сокращений и терминов по обеспечению международных воздушных перевозок», «Російсько-українсько-англійська авіаційна термінологія» тощо), дав змогу виявити структурні особливості та закономірності перекладу термінів-словосполучень. Англійські авіаційні терміни-словосполучення представлені майже виключно іменними групами субстантивного типу та утворені переважно за такими продуктивними словотвірними моделями: а) «іменник + іменник» (*wind vector; tail assembly*); б) «прикметник + іменник» (*domestic flight; cantilever wing; meteorological satellite*); в) «дієприкметник I + іменник» (*skidding drag; stopping segment*). Конструкції «іменник + прийменник + іменник» (*modulus of stiffness; moment of inertia; angles of coverage*) та «дієприкметник II + іменник» (*assigned profile; assigned track*) менш розповсюджені.

Переклад двоконпонентних сполук у ряді випадків здійснюють шляхом калькування (*asynchronous interference* – *несинхронні перешкоди; controlled spin* – *керований штопор; fixed wings* – *нерухомі крила; cruising flight* – *крейсерський політ*), але звичайно переклад українською мовою англійських авіаційних термінів-словосполучень супроводжується численними граматичними трансформаціями. Найчастіше спостерігається збільшення кількості компонентів (*cooling flap* – *штулка системи охолодження; fixed light* – *вогонь постійного випромінювання*). Оскільки ядерний семантичний і граматичний

компонент в англійському терміні-словосполученні найчастіше знаходиться у постпозиції до означення, а в українському терміні – у препозиції, виникає необхідність заміни іменника на прикметник (*direct drive propeller* – **гвинт прямої тяги**; *aeronautical telecommunication station* – **станція авіаційного електрозв'язку**). Перекладачеві слід враховувати, що ідентичні за структурою та близькі за складом англійські термінологічні словосполучення мають різні відповідники в українській мові. Так, іменник *sound*, який є спільним компонентом у термінах *sound power level* та *sound pressure level*, в одному з випадків при перекладі має бути замінений на прикметник (*sound power level* – **рівень потужності звуку**; *sound pressure level* – **рівень звукового тиску**). Заміна прикметника або дієприкметника II на іменник часто супроводжується введенням прийменника (*directional stability* – **стійкість по курсу**; *scheduled flight* – **рейс за розкладом**; *notched nozzle* – **сопло з гофрами**). Описового перекладу із відновленням імпліцитних одиниць вимагають ситуації, коли спрощення конструкції англійського словосполучення супроводжувалося ускладненням його семантичного наповнення (*final approach path* – **траєкторія кінцевого етапу заходу на посадку**; *affinity group charter* – **чартерний рейс для перевезення спеціалізованої групи**). Повна зміна структури словосполучення під час перекладу відбувається також тоді, коли перший компонент словосполучення виражений складним словом (*start-of-message signal* – **сигнал початку повідомлення**; *mid-wing monoplane* – **моноплан із середнім розташуванням крила**). В поодиноких випадках трапляється заміна словосполучення складним іменником (*artificial horizon* – **авіагоризонт**).

Порівняно з англійською авіатерміносистемою українська терміносистема має, як свідчить проведене дослідження, більш розвинуту внутрішньогалузеву полісемію. У мові перекладу існує лише один еквівалентний відповідник для кожного лексико-семантичного варіанта, у кожному випадку спостерігається фіксоване одиничне зчеплення компонентів (*flying apparatus* – **літальний апарат**; *blind flying* – **сліпий політ**; *flying instructor* – **льотчик-інструктор**; *flying instrument* – **аеронавігаційний прилад**;

flying field – *льотне поле*). У технічному тексті лексико-семантичні варіанти набувають фразеологічно зв'язаного термінологічного значення.

Отже, граматичні трансформації, які супроводжують переклад англійських авіаційних термінів-словосполучень українською мовою, не тільки не є хаотичними, а вкладаються у чітку систему закономірностей.